

VASÚTEGÉSZSÉGÜGYI
NONPROFIT KÖZHASZNÚ KFT.
1399 BUDAPEST, Pf.: 608.

+36 (1) 881-0191
+36 (1) 881-0192
titkarsag@vasuteu.hu
www.vasuteu.hu

Takács Mária

operatív HR igazgató részére

MÁV ZRT.
Budapest

Iktatószám: VE/151/2016.
Előadó: dr. Kopjár Gábor
Telefonszáma: (30-305-3495)
Melléklet: 4 db

Tárgy: Kullancsok által terjesztett fertőző betegségek foglalkozás-egészségügyi kérdései

Tisztelt Igazgató Asszony!

2016.04.06-án tartott munkavédelmi témájú megbeszélésünk alapján – tekintettel az ott elhangzottakra – Társaságunk az alábbi szakvéleményt dolgozta ki, a megelőző kullancselcephalitisz oltással kapcsolatban.

Alapvetések:

1. Magyarországon az Országos Epidemiológiai Központ regisztrálja a fertőző betegségeket; az 1. mellékletben szerepelnek a hivatalos adatok. Ezek szerint a következő megállapítások tehetők:
 - mind a kullancs-encephalitis-, mind pedig a Lyme-kór előfordulása 2012-14 között csökkent, tehát ez előfordulás egyre ritkábbá vált.
 - Az Országos Tisztifőorvosi Hivatal Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztálya tájékoztatója szerint Magyarország területén 2012-13-ban csak 1-1 esetben fordult elő foglalkozási megbetegedésként kullancsencephalitis, azaz igen ritka előfordulása foglalkozás körében, nagy valószínűséggel a hatásos megelőzésnek köszönhetően.
2. A Vasútegészségügy területén a számos expozíciós lehetőség ellenére az elmúlt 10 évben nem fordult elő foglalkozási betegségként kullancsencephalitis. Ennek vélhetően szintén a megelőző intézkedéseknek, azok betartásának köszönhető.
3. A Lyme-kór, amelynek szintén jelentősen csökkent az előfordulása, de még mindig sokkal gyakoribb, mint a kullancsencephalitis, szintén nem fordult elő foglalkozási betegségként.
4. Amennyiben kullancsencephalitis ellen oltanánk, az hamis védettség-érzetet, és esetenként nagyobb kockázatot jelentene az érintett munkakörökben dolgozó munkavállalók körében.

Nyilvántartási szám:
ISO 9001: 503/0882(4)-800(4)

Kopjár

Vélemény:

Tekintettel a fenti alapvetésekre úgy látjuk, hogy a kullancs-csípéssel terjedő fertőző betegségek kockázata, mint foglalkozási betegség elhanyagolhatóan kicsi, főként a kullancsencephalitiszé. A megelőző, lokális munkavédelmi intézkedések (bokán, csuklón záródó-, világos ruházat és a kullancsriasztó spray-k alkalmazása) elegendőek a megelőzésre, és nem javasoljuk kötelezően a védőintézkedések közé felvenni a kullancsencephalitis oltást, a typhus abdominalis elleni oltás analógiájára, amelyet szintén nem ajánl már a közegészségügyi hatóság. Emellett viszont a dolgozóknak naptárszerűen fel kell jegyezniük az őket ért kullancs-csípéseket. Ez azért is fontos, mert a kullancsencephalitis vírusa elleni védőoltás a Lyme-betegség ellen egyébként nem véd, és fertőzéses kitettséget csak ezzel lehet csökkenteni, és ez nagyobb elővigyázatosságra sarkallja a munkavállalókat.

Javaslat:

1. A kullancs-csípés terjesztette betegségek megelőzésének fontos eleme a munkavédelmi oktatás, melyhez a Vasútegészségügyi Kft foglalkozás-egészségügyi orvosai minden segítséget megadnak:
 - a. esetleges csípések felismerése, diagnosztikai és eltávolítási lehetőségek
 - b. Lyme-kór esetén diagnózis, a gyógykezelése javaslata,
 - c. a munkavédelmi képzéshez oktatási anyagok biztosítása
2. A biológiai kockázatot évente kell felülvizsgálni, így 2017-ben az előző évi kullancs-csípési esetek feldolgozása segíti majd a kockázat-csökkentési intézkedések ismételt átgondolását.

Budapest, 2016. április 18.

Tisztelettel:

Dr. Pásztélyi Zsolt M.Sc.
ügyvezető

**Kullancs terjesztette egyes-, bejelentett fertőző betegségek száma
Magyarországon, 2010-2014 között**

Betegség	2010	2011	2012	2013	2014
Lyme-kór	2 355	1 681	1 523	1 124	615
Kullancsencephalitis	50	43	44	53	31

Forrás: OSAP 1561 OEK Járványügyi Osztály 2014.

**Kullancs terjesztette egyes-, bejelentett fertőző betegségek száma és
időszaki előfordulása Magyarországon, 2010-2014 között**

Betegség	jan	febr	márc	ápr	máj	jún	júl	aug	szept	okt	nov	dec
Kullancsencephalitis 2012	0	0	2	4	7	12	6	3	2	4	3	1
Kullancsencephalitis 2013	0	0	1	2	16	14	5	4	2	3	5	1
Kullancsencephalitis 2014	1	0	2	7	2	7	6	4	0	2	0	0
Betegség	jan	febr	márc	ápr	máj	jún	júl	aug	szept	okt	nov	dec
Lyme-kór 2012	28	19	18	69	247	453	319	178	77	60	46	9
Lyme-kór 2013	15	5	11	39	362	267	108	62	34	15	4	1
Lyme-kór 2014	5	6	15	38	115	151	111	59	44	21	29	21

Forrás: OSAP 1561 OEK Járványügyi Osztály 2012- 2013 - 2014.

Kullancs terjesztette egyes-, bejelentett fertőző betegségek száma és területi előfordulása Magyarországon, 2010-2014 között

Terület	2012	2013	2014	Terület	2012	2013	2014
	Kullancs-encephalitis				Lyme-kór		
Budapest	2	2	2	Budapest	180	153	76
Baranya	2	1	2	Baranya	10	9	10
Bács-Kiskun	0	1	0	Bács-Kiskun	12	5	8
Békés	2	1	0	Békés	41	21	19
Borsod-Abaúj-Zemplén	3	3	2	Borsod-Abaúj-Zemplén	75	96	33
Csongrád	1	1	0	Csongrád	44	17	34
Fejér	0	3	1	Fejér	105	37	10
Győr-Moson-Sopron	4	0	1	Győr-Moson-Sopron	85	52	23
Hajdú-Bihar	1	2	0	Hajdú-Bihar	34	24	22
Heves	1	2	1	Heves	93	48	12
Jász-Nagykun-Szolnok	0	1	0	Jász-Nagykun-Szolnok	24	23	13
Komárom-Esztergom	0	0	1	Komárom-Esztergom	45	40	33
Nógrád	4	2	1	Nógrád	186	204	122
Pest	6	2	4	Pest	137	94	51
Somogy	5	9	4	Somogy	184	70	18
Szabolcs-Szatmár-Bere	0	0	0	Szabolcs-Szatmár-Bere	14	7	7
Tolna	2	1	0	Tolna	29	10	6
Vas	5	7	6	Vas	94	76	38
Veszprém	1	1	2	Veszprém	67	59	47
Zala	5	14	4	Zala	58	79	33

Forrás: OSAP 1561 OEK Járványügyi Osztály 2012.- 2013.- 2014.

Kullancs terjesztette egyes-, foglalkozási betegségeként bejelentett fertőző betegségek száma Magyarországon, 2012-13-ban

	Lyme-kór	Kullancs-encephalitis
2012. év	3	1
2013. év	11	1

*Forrás: Foglalkozás-egészségügy c. folyóirat; XVII évf. 2013. 2. szám
Foglalkozás-egészségügy c. folyóirat; XVII évf. 2014. 3. szám*

ham

Kullancsok okozta fertőzések és megelőzésük

(részletek az Országos Epidemiológiai Központ lakossági tájékoztatójából)

Hol találkozhatnak kullancsokkal?

A közönséges kullancs hazánkban is gyakori. Legnagyobb számban az erdőkben (pl. gazdag aljnövényzetű gyertyános-tölgyesekben), valamint egyéb, bokros-fás, sűrű aljnövényzetű területeken fordul elő. Itt a legkisebb a hő- és páratartalom-ingadozás (amely a kiszáradásra rendkívül érzékeny kullancs szempontjából kulcsfontosságú), valamint a legtöbb potenciális gazdaállat (különböző erdei emlősök, madarak) is itt található. Azonban városi környezetben is előfordul, különösen az összefüggő növényzettel borított kisebb-nagyobb területeken, így parkokban és családi házak kertjeiben, a magas fűvel benőtt, elhanyagolt területeken és a települések határában. A kertekbe a háziállatok, elsősorban a kutyák (macskák), különböző madarak és vadon élő kisemlősök révén kerül be. Elsősorban április-május-júniusban és szeptemberben aktív.

A kullancsok hány százaléka fertőzött a kullancsencephalitis vírusával, illetve a Lyme-kór kórokozójával?

Általánosságban igaz, hogy a kullancsencephalitis kórokozója ritkábban, míg a Lyme-kórt okozó baktérium gyakrabban fordul elő a legfontosabb vektorfajban, a közönséges kullancsban. Ez az előfordulási gyakoriság azonban a gyűjtési helytől, a vizsgálati módszertől és a kullancsok fejlődési stádiumától nagymértékben függ. Korábbi hazai felmérések alapján a kullancsencephalitis vírust Magyarországon a kullancsok 0,05%-a hordozza.

A Lyme-kór kórokozóját európai átlagban az Európai Betegségmegelőző és Járványügyi Központ tájékoztatása szerint a kullancsok 12%-a hordozza. Azonban az egyes fejlődési stádiumok érintettsége eltérő. A legfertőzöttebb területeken a lárvák kb. 1%-ában, a nimfák >10%-ában és a kifejlett kullancsok >20%-ában mutatható ki a kórokozó. A fenti kórokozók gyakorisága a közép-európai országokban és a balti államokban a legmagasabb.

Ha nincs kullancsirtás, akkor nem is védekezhetünk a kullancsok ártalma ellen?

A kullancsok ártalma vérszívás, kórokozók átvitele ellen egyénileg számos módon védekezhetünk, amit semmi nem pótol, és sokszor ez jelentheti a leghatékonyabb védelmet. Melyek ezek közül a legfontosabbak?

1. Erdei túrák alkalmával használjunk kullancsriasztó szereket, bőrünkre és ruházatunkra juttatva. A riasztószereket mindig a használati utasítás szerint alkalmazzuk, amelyből azt is megtudhatjuk, hogy milyen gyakran (hány óránként) javasolt az adott készítmény ismételt alkalmazása. A legjobb riasztóhatást a *diethyl-toluamid (DEET)*, a *pikaridin*, valamint az *etil-butil-acetil-aminopropionát* hatóanyagú készítmények biztosítják. A hatóanyagra vonatkozó információkat is megtaláljuk a címkén.

bsar

2. Annak érdekében, hogy a kullancsok a bőrfelületet nehezebben ériék el, erdei kirándulások alkalmával viseljünk világos színű, hosszú ujjú, galléros inget, valamint sűrű szövésű, szintén világos színű nadrágot, a világos színű ruházaton ugyanis sokkal könnyebb észrevenni a sötét színű kullancsokat. Az inget tűrjük be a nadrágba, a nadrág szárát pedig a zokniba vagy a bakancsszárba. A túra/séta során rendszeresen pillantsunk a ruházatunkra, így a rajtunk mászó kullancsokat hamar észrevehetjük.
3. Nem lehet eléggé hangsúlyozni a bőrbe fúródott, táplálkozását megkezdő kullancs mihamarabbi felfedezésének és eltávolításának fontosságát. Mivel a kullancs által hordozott kórokozók átvitele jellemzően csak a szúrás követően néhány óra múlva kezdődik el, ez általában eredményes módszer a kórokozók átvitelének megakadályozására. Ehhez gondosan át kell vizsgálni azokat a bőrfelületeket, elsősorban a hajlatokat és a deréktájékot, ahová a kullancsok előszeretettel befúrják magukat. Mivel a kifejlett kullancs a vérszívás megkezdésekor anyajegyre is hasonlíthat, ezért figyelmes keresésre van szükség. Az eltávolításhoz legalkalmasabb egy vékony hegyű csipesz, amellyel a kullancs a bőrhez legközelebb eső részénél ragadható meg, anélkül, hogy utótestét összenyomnánk. A kullancsot ezután határozott mozdulattal [kihúzzuk](#) rögzülési pontjából. A bőrből történő eltávolításukhoz speciális eszköz, kullancs-eltávolító kanál is vásárolható. Szükség esetén azonban két körmünk közé fogva, gyengén csavaró mozdulattal is kihúzható a kullancs, mert az a legfontosabb, hogy minél előbb eltávolítsuk bőrünkől.
4. A sebet, ha lehetőség van rá, langyos, szappanos vízzel öblítsük le. Előfordulhat, hogy a kullancs eltávolításakor a bőrben marad a sebben apró, visszahajló horgocskákkal rögzült szájszerv. Ez azonban már a kórokozó átvitel szempontjából nem jelent veszélyt; így ha nem tudtuk kiszedni, akkor mint egy apró szálfka, idővel magától kilöködik a bőrből.
5. Célszerű a befúródott kullancs helyét és eltávolításának idejét a naptárba feljegyezni, hogy az esetleges betegségtünetek megjelenésekor az orvost tájékoztathassuk a kullancscsípés időpontjáról.

blm